

URMĂRIND PREMIERELE

TEATRUL DE COMEDIE

„SFÎNTUL“ de Eugen Barbu*

Scrisul dramatic se pare că este pentru prozatorul Eugen Barbu nu o întâmplare și de dată recentă, ci una timpurie și aproape statornică. Noua sa piesă, *Sfîntul* — pe care o întârziată ridicare de cortină ne-o dezvăluie acum —, precede, ca proces de creație, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* (pe care publicul a cunoscut-o mai întâi), trebuind să constituie chiar debutul său literar. Nu cu foarte mulți ani înainte ca primele replici ale *Sfîntului* să fie așternute pe hîrtie, se anunța cu mare tam-tam publicitar, o minune balcanică, cea de la Maglavit. Un cioban — între două cîtece de fluier și două putini de caș — avusese, se afirma, o convorbire cu Dumnezeu. Cohorte întregi de Rică Venturiano sosseau la fața locului, pentru a scrie reportaje copioase despre modul în care se desfășurase întrevederea. Miracolul trebuia făcut cunoscut și sărbătorit cu vorbe și gogoși. Unii vedeau în aceasta un prilej pentru a trezi, printr-un șoc de un voltaj ridicat, simțămintele religioase amortite ale poporenilor. Alții, cu minți mai lucide și mai practice, acceptau miracolul, întrucît, odată cu el, se realizau beneficii, deloc neglijabile, ce depășeau sfera spiritualului. Firește, o atare întâmplare, cu certe și multiple valențe comice, se cerea reținută pentru a fi turnată în tiparele unei comedii. Sugestiile pe care i le-a trezit lui Eugen Barbu cazul „sfîntului“ de la Maglavit au depășit însă

cadrul primar, limitat, al întâmplării cunoscute. Anecdotică a fost ignorată, iar pitorescul, în cea mai mare parte, sacrificat. Desele reveniri asupra paginilor, scrise cu mai mult de două decenii în urmă au dus la o lărgire a tematicii, la descoperirea unor semnificații mai cuprinzătoare, la distribuirea unor accente polemice mai vii.

Actuala versiune a piesei folosește ca punct de plecare această aparent naivă și anodină mistificare, ce face și astăzi deliciile înfiorate ale credulilor. Ziarele occidentale consemnează din cînd în cînd apariția unor magi în haine moderne, a unor profeți mai mult sau mai puțin iluminați. Aceeași impostură, sub mereu alte înfățișări.

Acțiunea este proiectată de aceea într-un cadru contemporan, undeva în occident, iar Paul Noral, eroul piesei, care se transformă la cerere într-un sfînt cu aureolă măsluită și veleități mondene, va fi un intelectual, chiar dacă un obscur institutor de provincie. Într-o însemnată măsură, blazarea, sentimentul unei iminente ratări, dublat de vechi ambiții brusc deșteptate, pregătesc și justifică acceptarea tîrgului ce i se propune. Prin aceasta, dimensiunile piesei vor fi lărgite, ea apărînd și ca dramă a compromisului moral.

În locuința lui Noral, transformată în templu și loc de pelerinaj, defilează o întreagă faună de oameni de afaceri, de cu-

* Regia : Sanda Manu. Scenografia : Dan Nemțeanu. Distribuția : Mihai Fotino (Paul); Sanda Toma (Mado); Constantin Băltărețu (Jagus); Radu Cazan (Ștefan); Dem Savu (Primarul); Mihai Pălădescu (Preotul); Mircea E. Balaban (Notarul); Iarina Demian (Pikfried); Mircea Șeptilici (Brontes); Gh. Crișmaru (Buko); Tilda Radovici (D-na Sarand); Dorina Done (Rose); Gh. Dinică (D-l Smith).

De la stînga la dreapta : **Mircea E. Balaban** (Notarul), **Mihai Fotino** (Paul), **Dem. Savu** (Primarul) și **Mihai Pălădescu** (Preotul)

Sanda Toma (Mado) și **Constantin Băltărețu** (Jagus)

vioase fețe bisericești și funcționari municipali, gazetari etc., prilej pentru demonstrarea cîtorva resorturi mai intime ale acestei mistificări. Dramaturgul construiește aici alături de o serie de elemente de farsă, situații în care datele problemei devin grave, cu intenția de a imprima tonul unei dezbateri cu implicații filozofice, într-un registru ce se învecinează uneori cu tragicul.

Comedie amară, cu neașteptate schimbări de situații și de tonalitate, cu un dialog scris cu meșteșug, piesa conține câteva digresii ușor didactice și unele scene pe care autorul le-a reținut pentru a aduce pete de culoare acolo unde acțiunea părea că se rarefiază. Construit pe principiul unor acumulări cantitative, actul II are o desfășurare aproape liniară, iar replica finală a piesei este confuză.

Regizorarea Sanda Manu a sesizat cu justete amestecul uneori paradoxal de farsă și dezbateri etică, succesiunea de dramatic și comic, căutînd să îmbine aceste două planuri cu verva convenită momentelor de comedie (în care fantezia actorilor e lăsată să circule neîngrădită) și cu ponderea necesară înfruntărilor de idei.

Metamorfoza lui Paul Noral este restituită scenic cu grijă pentru motivările psihologice, iar obiectivele satirice propuse de text nu sînt pierdute din vedere. În cîteva scene în care mișcarea dialogului apare încetinită și răsturnarea planurilor, derutantă, analiza psihologică, ce se vrea adîncită, știrbește ritmul spectacolului, ducînd la monotonie.

Mihai Fotino (Paul Noral) în ipostaza de „sfînt”, știe să imprime nuanțe comice diferite măștii de prefăcută concentrare extatică și asceză hipotonică, îndepărtînd-o din loc în loc, cu sau fără discreție, în funcție de interlocutori. Momentele în care febra marilor decizii îl face să-și piardă sau să-și recîștige luciditatea ni se par mai puțin izbucite, poate prin notele puternic contrastante pe care le conțin. Sanda Toma (Mado), în principalul rol feminin, se remarcă prin sensibilitatea cu care realizează acea notă de gravitate generatoare de neliniști și scrutări de conștiință. G. Dinică (Smith), în semitonuri și cu gesturi abia schițate, a întruchipat siguranța imperturbabilă, cinică și fără putință de replică a celui care, cu conștiința unui atotputernic, semnează și a-

placă cu sînge rece o sentință capitală. Grupul celor trei escroci, care negociază cu abilitatea unor negustori de tarabă marea afacere (Primarul — Dem. Savu. Preotul — Mihail Pălădescu, Notarul — Mircea E. Balaban), apare bine orchetat, în relații scenice amănunțit puse la punct. Constantin Băltărețu e masiv și teluric în Iagus, Iarina Demian, surzătoare și ametitor de volubilă în rolul unei reportere (Pikfried), Mircea Șeptilici, cu rafinament măsurat, în rolul unui om de afaceri, Radu Cazan demonstrează, într-o simplă apariție, un comic spontan. Tilda Radovici realizează cu emoție adevărată momentul dramatic al întrevederii cu Noral, decisiv pentru examenul de conștiință al acestuia.

Decorul conceput de Dan Nemțeanu caută să talmăcească și să reliefeze ideile textului prin cîteva elemente cu valori de simbol clare: un manechin-statuie cu veșmintele de ceremonie ale „sfîntului”; un portret uriaș al aceluiași Noral, cu o expresie hieratică ce ascunde în spatele unei poze de ipocrită evlavie, o umbră de tristețe; un candelabru uriaș, de o formă ciudată, care în final, mișcat de niște resorturi nevăzute, se strînge cu mișcările încete ale unei plante carnivore, pentru a prinde o ființă imaginară. Toate aceste elemente sugerează într-un fel sau altul destinul eroului, devenit marionetă într-un joc periculos și condamnat parcă puțință de scăpare pentru călcarea regulilor inextorabile ale aceluiași joc.

Ilie Rusu

TEATRUL MIC

„AMINTIREA A DOUĂ DIMINEȚI DE LUNI” de Arthur Miller*

Chiar dacă Miller nu și-ar fi declarat în mod expres sentimentele care l-au animat atunci cînd a scris *Amintirea a două dimineți de luni*, dragostea pe care continuă să o poarte acestui „copil preferat”, cititorul piesei, spectatorul unei bune reprezentări realizată după ea, nu pot să nu realizeze condiția sentimentală a acestei opere.

Miller își iubește și-și compătimește eroii, oamenii aceștia care îl întristează să-i vadă „zi după zi ca-n metro, urcînd și coborînd fără să se întîmple nimic doar îmbătrînind cu încă o zi...” într-o lume în care „toți oamenii parcă aleargă înapoi și încolo ca-ntr-o încăpere largă de la un zid la altul și iarăși înapoi mereu fără de sfîrșit”. Pentru oamenii

* Regia: Ion Cojar. Decoruri și costume: Ștefan Hablinski. Distribuția: Dumitru Furdul (Bert); Ion Cosma (Raymond); Emilia Manta (Agnes); Doina Șerban (Patricia); Ștefan Ciubotărașu și Boris Ciornei (Gus); N. Neamtu Ottonel (Jim); Jean Lorin (Frank); Ion Ciprian (Jerry); Virgil Marsellos (William); Vasile Nițulescu (Tom); Andrei Codarcea și Arcadie Donos (Mecanicul); Dinu Ianculescu (D-1 Eagle).